

Umesto uvoda

Centar za samostalni život invalida Srbije je osnovan 1996. godine.

Okupio je tada malu grupu ljudi koji su imali različite vrste invalidnosti ali zajedničku želju da počnu da rade nešto novo. To novo bila je ideja o samostalnom životu, koja je, zajedno sa Gordanom Rajkov, doplovila iz daleke Irske, i opredelila budući znak Centra. Svesni ćudljivosti voda kojima ćemo ploviti, bili smo rešeni da tada izgradimo za početak jednu sigurnu luku u Beogradu. Temelje su postavili: **Gordana Rajkov**, tadašnji predsednik; **Stojan Nastić**, tadašnji potpredsednik; **Damjan Tatić**, generalni sekretar; **Andjelka Bistrović-Nastić**; **Lepojka Čarević-Mitanovski**; **Aleksandra Haravan**; **Slobodan Mitanovski**; **Borivoje Ljubinković**; **Branislav Rajić-Pop**; **Radomir-Raša Stojanović** i **Irena Spasojević**.

Danas Centar vode: **Borivoje Ljubinković**, predsednik; **Damjan Tatić**, generalni sekretar; **Gordana Rajkov**, koordinator za razvoj i međunarodnu saradnju; **Momčilo Stanojević**, šef kancelarije; **Gorjana Gordić**, koordinator logistike. Iz prvobitne grupe sa nama nažalost više nisu Stojan i Pop, Andjelka i Aleksandra ne žive više u Srbiji, a Raša i Irena grade samostalnost na sebi svojstven način U medjunvremenu su nikle neke nove luke a novi moreplovci nastavljaju da utiru put „ideji čije je vreme došlo“, a koja je u svetu proslavila i zlatni jubilej. To su **Vojislav Mladenović**, koordinator podružnice u Smederevu; **Dimitrije Gligorijević**, koordinator podružnice u Jagodini; **Svetislav Marjanović**, koordinator podružnice u Leskovcu; **Predrag Čikarić**, koordinator podružnice u Kruševcu; **Katica Randjelović**, v.d. koordinator podružnice u Nišu. Naših deset godina trajanja daju nam snagu da i dalje gradimo svet u kojem će se ljudi vrednovati upravo zbog svojih različitosti, jer je to ono što obogaćuje sve nas.

O početnoj misiji i ciljevima

Centar svoj rad bazira na načelu poznatom kao cross-disability što znači da okuplja osobe sa različitim vrstama prvenstveno telesnog invaliditeta, koje povezuju zajedničke potrebe i interesi.

Danas Centar deluje iz središta u Beogradu i pet podružnica u drugim gradovima Srbije, radeći na promovisanju filozofije samostalnog života osoba sa invaliditetom i stvaranju uslova za njenu primenu u Srbiji. Tako smo, na početku definisanu misiju, sprovodili radeći na ciljevima koji uključuju:

- ◆ **Zastupnički rad** za ostvarenje osnovnih građanskih i ljudskih prava osoba sa invaliditetom
- ◆ **Promovisanje socijalnog pristupa** invalidnosti u svim oblastima društvenog života
- ◆ **Afirmisanje sposobnosti osoba sa invaliditetom**, razvoj njihovih potencijala i ličnosti
- ◆ **Testiranje i promovisanje novih usluga** za podršku osobama sa invaliditetom – Servis personalnih asistenata
- ◆ **Podizanje svesti** o potrebi stvaranja pristupačne životne sredine, uključujući i stanovanje i transport
- ◆ Delovanje na **smanjenje dvostruke diskriminacije i promovisanju prava žena** sa invaliditetom.

Svoju delatnost Centar finansira razvijanjem i sprovođenjem različitih projekata.

Zašto smo se okupili?

Osnovna ideja oko koje smo se okupili u Centru jeste filozofija samostalnog života osoba sa invaliditetom. Ova filozofija i pokret nastali su u kasnim 60-tim godinama, kada su se ljudi sa različitim vrstama invaliditeta okupili u Americi, da bi oformili pokret za građanska prava i da bi protestovali protiv kliničkog načina života u domovima za trajni smeštaj, neprilagodjenog obrazovnog sistema i sistema zapošljavanja - praktično svim sferama njihovih života. Njihov osnovni zahtev je bio pravo na izražavanje svojih potreba, samostalan način odlučivanja i život izvan ograničenja koje pružaju institucije, samoodredjenje, kontrola sistema podrške, asistencija i uključivanje u procese donošenja odluka u svim stvarima koje se tiču invalidnosti. To su osnovni principi pokreta za samostalni život osoba sa invaliditetom koji se iz Amerike preneo i u Evropu.

Koncept samostalnog života ima za cilj pružanje mogućnosti osobama sa invaliditetom da imaju kontrolu nad sopstvenim načinom života, koja je drugim ljudima data po prirodi stvari. Samostalni život takodje znači živeti u sopstvenom domu - gde sami odlučujemo koga vidjamo i koliko često. Samo kada živimo u svojoj kući možemo da ostvarimo pravo na našu privatnost i svakodnevicu. Samostalni život takodje znači biti u poziciji činjenja apsolutnog maksimuma u samostalnom donošenju odluka. Sledeći faktor samostalnog života je pristup informacijama, savetima i resursima potrebnim da bismo odredili svoj sopstveni život. To su saveti i iskustva koje jedna osoba sa invaliditetom treba da razmenjuje sa drugom, takozvani peer counselling.

U vreme nastajanja našeg Centra, sredinom 1996, u Srbiji je pojam socijalnog pristupa fenomenu invalidnosti i filozofije samostalnog života bio potpuno nov. Tradicionalni medicinski pristup invalidnosti bio je ugrađen kako u delovanje institucija, tako i većine organizacija osoba sa invaliditetom. Vecina socijalnih servisa za osobe sa invaliditetom bila je onakva kakvim su ih osmislili profesionalci, a ne kako to očekuju direktni korisnici. Potrebno je bilo napraviti promene u razmišljanjima koja osobe sa invaliditetom vide kao žrtve i pasivne primaocce nege. Potrebne su bile nove strukture podrške, u kojima su osobe sa invaliditetom aktivni korisnici servisa na koji sami mogu da utiču. Potrebna je bila asistencija koja bi osobama sa invaliditetom omogućavala da razvijaju i vode svoj lični život.

Mi koji smo se okupili u Centru, želeli smo promenu, zdušno smo prihvatili principe socijalnog pristupa invalidnosti koji uzroke otežanog funkcionisanja osoba sa invaliditetom ne vidi isključivo u oštećenju i invalidnosti, već i u stavovima okoline i neprilagodjenosti životnog i socijalnog okruženja koje onemogućava uključivanje osoba sa invaliditetom u život zajednice.

Kako smo radili?

Radeći na ostvarivanju svojih ciljeva, koristili smo različite metode - od organizovanja kampanja, sprovođenja istraživanja, organizovanja nacionalnih i međunarodnih skupova, provođenja brojnih edukativnih aktivnosti, organizovanja i testiranja pilot servisa, učešća u zakonodavnim i drugim strateškim procesima u zemlji, bogate lokalne i međunarodne saradnje, te obimne izdavačke delatnosti. Najveći broj ovih aktivnosti sprovodio se kroz posebne projekte a u saradnji i partnerstvu sa različitim socijalnim akterima kao što su relevantna Ministarstva, druge organizacije koje okupljaju osobe sa invaliditetom, druge nevladine organizacije na lokalnom nacionalnom i međunarodnom nivou.

Tako je Centar za samostalni život invalida Srbije postao član Evropske mreže za samostalni život osoba sa invaliditetom ENIL u čijem Izvršnom komitetu ima svog predstavnika. Takođe saradjujemo sa Svetskom organizacijom žena sa invaliditetom LFWD (Leadership Forum for Women with Disabilities), Evropskim Forumom za osobe sa invaliditetom EDF, Svetskom bankom-Savetom za pitanja osoba sa invaliditetom, Institutom za samostalni život iz Švedske, (ILI), Međunarodnom organizacijom rada (ILO), Agencijom UN za razvoj (UNDP), Odeljenjem UN za ekonomska i socijalna pitanja (DESA) a naši predstavnici su učestvovali na mnogim međunarodnim skupovima koji su bili posvećeni pitanjima invalidnosti

Šta je to što nas određuje u odnosu na druge

Naš Centar jedna je od prvih organizacija u Srbiji koja je prihvatila socijalni pristup i zajedno sa filozofijom samostalnog života, promovisemo ih već deset godina, u svakoj oblasti delovanja Centra: izbor, samostalno donošenje odluka, kontrola, odgovornost i pravo na grešku.

Centar je pre svega organizacija koja radi na zagovaranju ljudskih prava osoba sa invaliditetom i pokušava da utiče na donošenje politike koja će ta prava obezbeđivati. Istovremeno radimo kontinuirano na podizanju svesti o pitanjima invalidnosti i pilotiranje određenih rešenja u praksi.

Centar svojim članovima i aktivistima daje priliku za sticanje društvene moći kroz edukaciju, informacije, sticanje veština i znanja, što doprinosi izgradnji i povećanju njihovih individualnih kapaciteta i osećaja vrednosti. Nas povezuje bliskost ideja o ostvarenju ljudskih prava osoba sa invaliditetom, njihovoj društvenoj afirmaciji i način rada koji zahteva aktivno učešće svih članova u ostvarivanju programa Centra.

Šta su naša ključna postignuća?

Kroz svoje desetogodišnje delovanje, Centar je uspeo da ostavi značajan trag na polju invalidnosti i izvrši uticaj na:

- stavove i politiku prema osobama sa invaliditetom
- invalidski pokret u Srbiji
- kvalitet života korisnika

Uticaj na stavove i politiku prema osobama sa invaliditetom

U jesen 2001. Centar je **pokrenuo inicijativu da SRJ podrži inicijativu Meksika u Generalnoj skupštini UN za početak rada na usvajanju Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom**. Ova je inicijativa prihvaćena i od 2003. godine, generalni sekretar Centra, mr Damjan Tatić, kao ekspert SCG učestvuje u radu Radne grupe Ad hok komiteta koji priprema nacrt Konvencije.

U leto 2002. godine tokom pregovora o nacrtu Ustavne povelje SCG Centar je uputio predlog da se **najvišim pravnim aktom Državne zajednice izričito zabrani diskriminacija po osnovu invalidnosti**. Početkom 2003. godine parlamenti Srbije, Crne Gore i SRJ usvojili su Povelju o manjinskim i ljudskim pravima SCG, koja stavom 3, člana 3 zabranjuje diskriminaciju po osnovu fizičkog i intelektualnog invaliditeta, što je prvi put da se u najvišem ustavnom dokumentu naše zemlje pominju i prava osoba sa invaliditetom.

Kroz **provedena i objavljena istraživanja**, Centar je takodje doprineo stvaranju do tada nepostojećih analiza i dokumentacije iz različitih oblasti života osoba sa invaliditetom.

Centar je značajno doprineo promeni odnosa kako donosioca odluka, tako i najšire javnosti prema osobama sa invaliditetom u Srbiji. One se sve manje posmatraju kao pasivni primaoci tuđe brige i milostinje, a smatraju se aktivnim, ravnopravnim građanima kojima društvo mora osigurati jednake mogućnosti za puno učešće u svim sferama društvenog života, kako bi ostvarili svoja ljudska prava, razvili svoje pune potencijale i dali doprinos društvu. Donosioci odluka prepoznaju Centar kao poštovanja vrednog partnera čiji ekspertizu i resurse treba koristiti na dobrobit svih osoba sa invaliditetom i zajednice. Centar je uspeo da pronade partnere i saveznike kako u organima koji donose odluke, tako i u civilnom društvu, stručnoj javnosti, medijima, na Univerzitetu.

Uticaj na invalidski pokret u Srbiji

Zahvaljujući dosadašnjem radu Centra, mnoge osobe sa invaliditetom su osnažene, stekle su nova znanja i veštine, povratile su samopouzdanje i samopoštovanje. Osobe sa invaliditetom sve su manje *nevidljivi građani* i sve smelije zahtevaju ostvarivanje svojih prava.

Kroz svoj **posebno razvijen program edukacije** i stvaranje sopstvenog **pula trenera**, osoba sa invaliditetom, Centar je samostalno ili u saradnji sa drugim organizacijama, održao preko 600 seminara i radionica u preko 30 gradova Srbije, za podizanje svesti o pristupima invalidnosti, međunarodnim i nacionalnim dokumentima, odnosima sa javnošću, veštinama zastupničkog rada. Uz izdavačku delatnost ovo je ukupno doprinelo naporima da se osobe sa invaliditetom osnaže i postanu aktivniji učesnici u zagovaranju svojih prava.

Uticaj na kvalitet života korisnika

Kroz svoj eksperimentalni i pilot projekat **organizovanja Servisa personalnih asistenata**, kao inovativne vrste usluge za socijalnu podršku osobama sa invaliditetom, Centar je ne samo predstavio i pokazao da je ovaj vid podrške moguć, već značajno doprineo unapredjenju kvaliteta života osoba sa invaliditetom koji su bili korisnici ovih projekata.

Iako su se najveće promene u kvalitetu života korisnika dešavale kroz SPAS projekat, te promene ostvarivale su se i kroz druga delovanja Centra, kao što je bolje **informisanje, sticanje znanja** i dobijanja osećaja vrednosti i dostojanstva.

Projekti Centra

Najveći deo svojih projekata Centar je sprovodio i iz središta u Beogradu i preko svojih lokalnih podružnica u drugim gradovima Srbije. Pored toga, podružnice Centra, sprovodile se nezavisno i svoje projektne aktivnosti na lokalnom nivou.

1. **Svest invalida u akciji (Disability Awareness in Action -DAA)** - u periodu 1997/1999 Centar je radio na prikupljanju i prevodjenje informativnog materijala koji bi bio od pomoći u radu Organizacija osoba sa invaliditetom u Srbiji, budući da je dotadašnji način finansiranja ovih organizacija od strane Ministarstva počeo da dobija novi kurs. Polako se prelazilo na finansiranje konkretnih i osmišljenih aktivnosti kroz projekte i tome je trebalo da doprinese i korišćenje publikacija o uticaju na donosioce odluka, kampanjama i izgradnji organizacije.
2. **Izazovi žena sa invaliditetom** - Centar još uvek radi na promovisanju mogućnosti i kapaciteti osoba sa invaliditetom, a posebno mesto u ovim aktivnostima Centar se trudio da ostavi ženama sa invaliditetom. Trudeći se da društvo i njih same suoči sa višestrukom diskriminacijom sa kojom žive, Centar objavljuje prevod knjige *Mi to možemo - priče žena sa invaliditetom iz zemalja u razvoju*, 1997. godine. Dodatna vrednost ove knjige je što je obogaćena pričama žena sa invaliditetom iz Srbije, sa Kosova i iz Republike Srpske.
3. **Prva iskustva** - nakon učlanjenja u Evropsku mrežu Centara za samostalni život (ENIL) obavljena je prva studijska poseta Centru za samostalni život invalida Austrije u maju 1998. godine, da bi dobili nove ideje i razmeili iskustva o radu na sličnim pitanjima.
4. **Irsko iskustvo** - u saradnji sa Centrom za samostalni život OSI iz Irske, Centar organizuje boravak grupe mladih ljudi, potencijalnih aktivista Centra, da u okviru studijskog usavršavanja provedu u Irskoj određeno vreme i rade kao personalni asistenti za OSI članove Dablinskog Centra, 1999. godine.
5. **Socijalni model i uklanjanje barijera** - kao organizacija koja je u Srbiji prva počela da promoviše socijalni model u pristupu osobama sa invaliditetom Centar provodi malu kampanju u okviru koje, uz pomoć Oxfam-a, objavljuje prevod brošure *Socijalni model i Pristup*, 2000. godine.
6. **Izgradnja organizacije** - u, sada već prepoznatoj aktivnosti, članovi Centra počinju da sprovode ideju uspostavljanja mreže lokalnih organizacija/podružnica Centra. Centar osniva podružnice u Smederevu, Jagodini, Kruševcu, Nišu i Leskovcu.
7. **Eksperimentalni Servis PA** - budući da je personalna asistencija jedan od preduslova samostalnog života osoba sa invaliditetom Centar od decembra 2000. do maja 2001. godine sprovodi eksperimentalni projekat Servis personalnih asistenata za 16 korisnika u Beogradu. Objavljeno je i istraživanje kojim su se i za ovo kratko vreme uočile značajne promene u kvalitetu života osoba sa invaliditetom, korisnika servisa.
8. **Trening trenera** - u periodu septembar 2001/maj 2002. Centar u saradnji sa Timom Tri, Gradjanskih inicijativa, organizuje trening svojih aktivista za sticanje zvanja trenera/facilitatora u oblasti podizanja svesti o problemima OSI. Trening je uspešno završilo devet osoba sa invaliditetom.
9. **Konferencije o pristupačnosti** - počev od 2001. Centar organizuje Konferencije o pristupačnosti. Konferencije se organizuju u sklopu obeležavanja 3. decembra i već od sledeće 2002. godine ova konferencija dobija međunarodni karakter i okuplja svake godine veliki broj učesnika i predavača iz zemalja regiona i EU. Prva konferencija je imala naziv *Pristupačno u 21. vek*, a slede regionalne konferencije „*Pristupačno u 21. veku- sada!*“ (2002), „*Pristup je ljudsko pravo*“ (2003), „ *Pristup fizičkom okruženju, informacijama i komunikacijama i*

obrazovanju“ (2004) i „Sloboda kretanja – (ne)pristupačno pravo?“ (2006) Tendencija je da ova konferencija ima stalni karakter.

10. **Sa engleskim u svet** – radeći na daljem osposobljavanju i unapređenju znanja svojih aktivista Centar je organizovao kurs engleskog jezika, od marta do jula 2002, kojeg su pohađali i članovi drugih organizacija osoba sa invaliditetom. Kurs je završilo 20 osoba sa invaliditetom.
11. **Invalidske studije** - od januara do maja 2002.godine je sprovedjen projekat u Smederevu i Beogradu za 19 osoba sa invaliditetom. *Invalidske studije* su imale za cilj sticanje veština u pregovaranju, zastupničkom radu i lobiranju za prava osoba sa invaliditetom. U praktičnom delu projekta štampana je broušura *Bele tačke*, o pristupačnim javnim objektima u Beogradu, njena promocija na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu u okviru kampanje i susreti sa predstavnicima lokalnih vlasti u Beogradu i Smederevu radi izmene postojećih regulativa.
12. **PC kurs** – Centar je u septembru 2002. godine obezbedio deo kompjuterske opreme i organizovao za svoje članove kurs obuke za rad na računaru.
13. **Kako obezbediti socijalnu uključenost** – pripremajući se za obeležavanje 2003. kao Evropske godine osoba sa invaliditetom, Centar je u decembru 2002. preveo i objavio *Madridsku deklaraciju* kao dokumenat koji promovise ovu godinu i do maja 2003. održao brojne tribine sa fokusom na poznatoj rečenici „Ništa o nama, bez nas“ i daljoj promociji ljudskih prava osoba sa invaliditetom
14. **Ključ za jednakost** – paralelno sa objavljivanjem Madridske deklaracije, Centar je od decembra 2002. do decembra 2003, radio na promovisanju ostalih poruka 2003 – Godine osoba sa invaliditetom – osobe sa invaliditetom žele jednaka prava, ne milosrdje; stvarajmo društvo za sve; osobe sa invaliditetom su aktivni građani; osobe sa invaliditetom imaju pravo na samostalan život...U okviru ovog projekta štampana je brošura o Standardnim pravilima UN za izjednačavanje mogućnosti osoba sa invaliditetom i distribuirana svim organizacijama OSI, nevladinim organizacijama, profesionalnim institucijama, različitim ministarstvima i pojedincima
15. **Zar i oni to rade?** – pokušavajući da svim aspektima života osoba sa invaliditetom posveti jednak značaj Centar je u saradnji sa Udruženjem distrofičara iz Čačka, od januara do maja 2003.godine realizovao projekat *Invalidnost i seksualnost*. Održana je serija radionica na temu invalidnosti i seksualnosti i štampan letak.
16. **Srbija bez siromaštva** – od avgusta do novembra 2002. Centar je učestvovao u radu mreže od 20 NVO u Srbiji koja je radila na aktivnostima oko izrade dokumenta za smanjenje siromaštva u Srbiji. Radilo se na studiji Siromaštvo iz ugla NVO i učešća u konsultativnom procesu kroz razne informativne aktivnosti i upoznavanje drugih NVO sa definicijom siromaštva i procesom donošenja Strategije za smanjenje siromaštva u Srbiji.
17. **Siromaštvo II** – tokom 2003. Centar je nastavio rad u drugom projektu mreže NVO posvećenom uskladjivanju primedbi na nacrt Strategije i učešćem u raznim akcijama preko kojih su se građani upoznavali sa problemima siromaštva različitih kategorija stanovništva. Centar je posebno bio anagžovan na razvijanju dela dokumenta koji je bio posvećen smanjenju siromaštva osoba sa invaliditetom.
18. **SPAS** – dosledno sledeci svoj put Centar je započeo pilot projekat *Servis personalnih asistenata u Srbiji*, kojeg je finansijski podržala Agencija Vlade Republike Irske, Development Cooperation Ireland uz preporuku tadašnjeg Ministarstva za socijalna pitanja Republike Srbije. Projekat je trajao od decembra 2002. do oktobra 2005. godine. Ideja projekta je bila da promovise novi alternativni vid podrške osobama sa invaliditetom u Srbiji, servis kojeg će direktno kontrolisati njegovi korisnici, koji će širiti na taj način

filozofiju samostalnog života i promovisati puno građansko učešće osoba sa invaliditetom u društvu. U svom trajanju, uz podršku i Fonda za socijalne inovacije Srbije, projekat je omogućio radno angažovanje 73 personalna asistenta za 70 osoba sa invaliditetom, u Beogradu, Somboru, Smederevu, Jagodini i Leskovcu. U međuvremenu dobio je i podršku novog Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike Srbije. Kroz analizu ekonomske opravdanosti i participativno akciono istraživanje projekat je pokazao opravdanost ovakve vrste servisa za osobe sa invaliditetom u Srbiji.

19. **SHARE SEE** – u februaru 2003. Centar je postao partner u *regionalnom projektu* Handicap Internacionala *SHARE SEE*, koji se osim u Srbiji i CG (uključujući i Kosovo), provodi i u Bosni i Hercegovini, Albaniji i Makedoniji. Projekat je namenjen jačanju organizacija osoba sa invaliditetom kroz program edukacije, treninga, konsultacija, pružanja informacija i finansiranje malih projekata. Kroz ovaj projekat Centar je uspostavio saradnju sa novim organizacijama u regionu i mnogim lokalnim organizacijama osoba sa invaliditetom u Srbiji kao, proširio svoje delovanje i povećao svoju vidljivost. U okviru programa SHARE SEE takodje je održano tri konferencije o pristupačnosti i Nacionalna konferencija OSI Srbije, „Jedinstven glas“ čiji je organizator bio naš Centar. Predviđeno je da projekat, uz određene izmene traje do 2007. godine.
20. **Rod, pol, invalidnost** – U okviru ovog projekta Centar je radio na daljem podizanje svesti o fenomenu pola i roda u domenu invalidnosti. Projekat je radjen od decembra 2003. do avgusta 2004. i pored objavljivanja publikacija i propagandnog materijala u okviru projekta je održano više edukativnih radionica u pet gradova Srbije.
21. **Specifičnosti siromaštva osoba sa invaliditetom** – u Smederevu Jagodini i Leskovcu je u periodu januar 2004/januar 2005 sprovedjen projekat kroz koji se promovisala Strategije za smanjenje siromaštva i organizovalo istraživanje o specifičnostima siromaštva osoba sa invaliditetom i dodatnim troškovima invalidnosti.
22. **Jačanje kapaciteta aktivista i zastupnički rad** – zajedno sa partnerskom organizacijom IC Lotos iz Tuzle, Centar je od septembra 2003. do aprila 2005. sprovodio projekat *Zastupnički rad i liderstvo*. Ovo je bio regionalni projekat, koji je kroz proces edukacije i praktičnog rada obuhvatio 32 OSI iz 15 organizacija OSI iz Srbije i oba entiteta BiH. Partner na ovom projektu nam je bila i organizacija Katolička služba za pomoć (CRS), sa kancelarijama u Sarajevu i Beogradu. U okviru projekta organizovana je u Sarajevu, marta 2005. Konferencija „Korak ka Evropi“ na kojoj je učestvovalo preko 150 učesnika. Na konferenciji se po prvi put diskutovalo o stvaranju specifičnih uslova u oblasti invalidnosti, kao sastavnog dela opštih uslova za pridruživanje Evropskoj Uniji zemalja Jugoistočne Evrope.
23. **EDF-CARDS** – Na predlog organizacija OSI na nacionalnom nivou, Centar je juna 2005. preuzeo koordinaciju projekta za izgradnju kapaciteta i nacionalnih kišobran organizacija za Srbiju, koji u regionu sprovodi Evropski forum osoba sa invaliditetom EDF.

Izdavačka delatnost

Polazeći od toga da je posedovanje informacija moćno sredstvo u radu bilo koje društvene grupe Centar je započeo i uspešno nastavlja razvoj ovog segmenta na kojeg smo vrlo ponosni. Na našim prostorima je do skora bilo veoma malo objavljenih materijala o invalidskoj problematici. Kontakti sa različitim organizacijama, institucijama i brojnim pojedincima koji su usledili nakon objavljivanja pojedinih publikacija, uverili su nas da je rad na prevodjenju stranih sadržaja, kao i štampanje raznih istraživanja i nalaza iz našeg ličnog iskustva vredan zahvat. Raduje nas mogućnost da smo svojim izdanjima doprineli, kako razmeni informacija tako i unapredjenju i razvoju invalidskog pokreta u zemlji. Naše do sada objavljene materijale čine:

1. Mi to možemo - priče žena sa invaliditetom iz zemalja u razvoju - knjiga, prevod ILO uz dopunu priča žena sa Kosova i iz Republike Srpske, 1997
2. Komplet priručnika koje je objavila britanska organizacija Svest invalida u akciji (Disability Awareness in Action - DAA):
 - DAA No.2 - Davanje saveta i uticaj, informativni materijal, prevod uz dodatak teksta Standardnih pravila UN, 1997
 - DAA No. 3 - Kampanje, informativni materijal, prevod, 1997
 - DAA No. 4 - Izgradnja organizacije, informativni materijal, prevod, 1998
3. Socijalni model invalidnosti - brošura, prevod, 2000
4. Pristup/uklanjanje prepreka radi punog učešća - brošura, prevod, 2000
5. Istraživanje o Eksperimentalnom projektu Servis PA - knjiga, 2001
6. Bele tačke - pristupačni javni objekti u Beogradu - brošura, 2002
7. Madridska deklaracija - kako ostvariti socijalnu uključenost - brošura, prevod 2002
8. Ključ za jednakost - Standardna pravila UN - brošura, 2003
9. Invalidnost i seksualnost/"zar i oni to rade?" - letak, 2003
10. Nasilje je smrt duše - brošura, prevod, 2004
11. Žene sa invaliditetom/prepreke za jednakost - brošura, prevod, 2004
12. Diskriminisana...kao žena...kao osoba sa invaliditetom - letak, 2004
13. Principi filozofije samostalnog života - letak, 2005
14. Cena samostalnosti - istraživanje o ekonomskoj opravdanosti finansiranja servisa PA, knjiga, 2005
15. Cena samostalnosti - separat, 2005
16. Iskustva samostalnosti - istraživanje o promenama u kvalitetu života korisnika i okruženja u okviru projekta SPAS, knjiga, 2005
17. Servis personalnih asistenata u Srbiji - „Ideja čije je vreme došlo“ - brošura, 2005

Ko su bili naši donatori?

1. Ministarstvo za rad i socijalna pitanja Republike Srbije
2. Ministarstvo za socijalna pitanja Republike Srbije
3. Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike Republike Srbije
4. Ministarstvo za urbanizam i gradjevinarstvo Republike Srbije
5. Fond za socijalne inovacije
6. Sekretarijat za boračka pitanja, invalidsku i dečiju zaštitu grada Beograda
7. OXFAM, Britanska nevladina organizacija
8. Katolička služba za pomoć, CRS
9. Medjunarodna pravoslavna organizacija za pomoć, IOCC
10. Handicap International
11. Program za razvoj UN - UNDP
12. Agencija za razvoj Vlade Republike Irske, Development Cooperation of Ireland
13. Centar za samostalni život invalida Dablin
14. Svetska organizacija osoba sa invaliditetom, DPI - Europe Region
15. Evropski forum osoba sa invaliditetom, EDF
16. Austrian Airlines
17. Fond za otvoreno društvo

... i dalje

Svet u kome živimo

Za osobe sa invaliditetom još uvek postoji mnogo prepreka u svakodnevnom životu. Primena konvencije o ljudskim pravima i drugih međunarodnih dokumenata je nedosledna, a dokumenta koja se donose teško se primenjuju u praksi. Danas su još uvek nedostupni životna sredina, stanovanje, prevoz, pristup informacijama i institucijama. Nedostupna su raznovrsnija pomagala, koja bi odgovarala tehnološkom napretku. Postoji veoma malo usluga za podršku osobama sa invaliditetom, a prava i usluge koje postoje ne podstiču pojedinačni lični razvoj osoba sa invaliditetom, niti se mogu lako prilagodjavati njihovim individualnim potrebama. Drugi pružaoci usluga kao što su NVO i privatni sektor još uvek nisu dovoljno uključeni u sistem podrške. Takođe, još uvek nema dovoljno osoba sa invaliditetom koje aktivno učestvuju u predlaganju novih rešenja i procesu donošenja odluka kako na opštinskim nivoima, tako i na nivou Srbije.

Sa druge strane, ovo je vreme promena koje pruža nove mogućnosti za rad. U toku je donošenje UN Konvencije o pravima i dostojanstvu osoba sa invaliditetom, a u našoj zemlji aktuelan je proces pridruživanja EU i obaveza uvođenja evropskih standarda u različite sisteme društva koji treba da spreče diskriminaciju i obezbede primenu Konvencije UN. Donošenje novih strateških dokumenata u državi prilika su da se kroz njih zagovaraju i interesi osoba sa invaliditetom i predlažu odgovarajuća rešenja, a uvođenje evropskih standarda i direktiva koje se posebno odnose na izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom, pruža veliku šansu da ova pitanja počnu da se rešavaju i u Srbiji na efikasniji način. U narednim godinama predstoji sprovođenje reforme sistema socijalne zaštite, rad na donošenju novih zakona iz oblasti invalidnosti, rad na izradi i donošenju Nacionalne strategije za osobe sa invaliditetom i sprovođenje Strategije za smanjenje siromaštva i u delu koji se odnosi na osobe sa invaliditetom.

To sve treba da nam pruži nove mogućnosti da se u ta zbivanja uključimo. Te su mogućnosti veće i zato što će se ubuduće sve više odluka donositi na opštinskim nivoima, što će pružiti šansu da se lakše utiče i na uvođenje novih i kvalitetnijih usluga za osobe sa invaliditetom.

Osim toga, sva međunarodna dokumenta, koja su se doneta poslednjih godina, kao obavezu države predviđaju i aktivno učešće i konsultacije sa predstavnicima osoba sa invaliditetom kod donošenja novih strategija i politika koje mogu da se odnose i na život osoba sa invaliditetom. Na lokalnom nivou sve je veće uvažavanje osoba sa invaliditetom. Iako medju njima još uvek nema dovoljno stručnjaka i znanja da bi mogli ravnopravno učestovati u konsultacijama sa predstavnicima vlasti, kroz različite međunarodne programe poboljšava se tehnološka infrastruktura, koja informacije i znanja čini dostupnijima osobama sa invaliditetom i pruža veće šanse za naše aktivno učešće.

Šta Centar može da uradi?

Za Centar je ovo vreme velikih izazova ali i prilika za efikasan rad. Kroz naše dosadašnje delovanje stekli smo znanja i iskustvo u zalaganju za poštovanje dostojanstva i osnovnih ljudskih prava osoba sa invaliditetom, a pre svega, mi znamo do kakvih promena može doći ako na primeni ovih principa radimo zajedno. Ekspertiza u oblasti invalidnosti, praćena i kvalitetnim istraživanjima, pisanim materijalima i objavljenim publikacijama, čine da se mišljenje Centra sluša i uvažava jer je bazirano na iskustvu i izazovima sa kojima se osobe sa invaliditetom sreću u svom svakodnevnom životu.

Kroz uspešnu međunarodnu saradnju i članstvo u mrežama srodnih organizacija Centar obezbeđuje protok informacija o aktivnostima svetskog invalidskog pokreta, o međunarodnim standardima i dokumentima, koji su u izradi ili su usvojeni i koristi ih kao orudje u zagovaranju, praćenju, analizi i predlaganju novih zakonskih rešenja koja treba da doprinesu poboljšanju položaja osoba sa invaliditetom. Znanja o filozofiji samostalnog života i socijalnom pristupu invalidnosti i iskustvo u njihovom prenošenju i primeni, dobra su orudja u ovom radu

Nakon desetogodišnjeg delovanja odlučili smo da sprovedemo participativni proces starteškog planiranja daljeg razvoja naše organizacije, definisanja svog delovanja i vrednosnog sistema u odnosu na ciljne grupe čije interese zastupamo, u odnosu na naše saradnike, partnere i zajednicu u celini.

Misija i pravci daljeg delovanja Centra

MISIJA CENTRA

Centar za samostalni život invalida Srbije je neprofitna organizacija sa mrežom članica koja promoviše filozofiju samostalnog života i potencijale osoba sa invaliditetom, socijalni pristup invalidnosti i zagovara prava osoba sa invaliditetom, delujući kao resursni centar u kreiranju i nadgledanju sprovođenja politika u oblasti invalidnosti, testira i predlaže nova rešenja, sprovodi licencirane usluge edukacija i uspostavlja saradničke i partnerske odnose sa vaznim socijalnim akterima na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Organizaciju vode osobe sa invaliditetom, a delovanje se bazira na sledećim vrednostima: posvećenost, poštovanje ljudskih prava, inovativnost, partnerstvo, tolerancija i profesionalizam. Svoje delovanje Centar organizuje u tri pravca, koji treba da obezbede realizaciju pet programskih ciljeva

Kako do ostvarenja ciljeva?

- U našem budućem zagovaranju za ostvarenje prava osoba sa invaliditetom mi želimo da se zalažemo da se u Srbiji primeni filozofija samostalnog života i socijalnog pristupa invalidnosti zasnovanih na zaštiti ljudskih prava osoba sa invaliditetom.
- Zagovarajući ove principe, ujedno ćemo razvijati naše kapacitete da postanemo Resursni centar u kreiranju politike u oblasti invalidnosti
- Kroz sopstveni model edukacija u skladu sa socijalnim pristupom i iskustvom koje ima u prenošenju znanja, pul trenera Centra - osobe sa invaliditetom, planira da i dalje kontinuirano radi na podizanju svesti o pravima osoba sa invaliditetom i izazovima sa kojima se osobe sa invaliditetom sreću svaki dan
- Novi programi za edukaciju i učenje novih veština, jedan su od puteva koji vidimo za osnazivanje osoba sa invaliditetom i jačanju naše uloge u svim procesima gde se donose odluke koje utiču na naše živote
- U praksi provedeno i sistematizovano znanje za uspostavljanje nove usluge podrške za osobe sa invaliditetom – servis PA, kao i iskustvo u organizovanju i upravljanju ovom uslugom, poslužiće nam da i dalje istražujemo i testiramo nove oblike podrške i servisa koji će nam kao osobama sa invaliditetom omogućiti da imamo što veću kontrolu nad svojim životom.
- Želimo i da uspostavljamo koalicije, saradnju i partnerstvo sa različitim organizacijama i institucijama i na opštinskim nivoima, nivou Srbije i međunarodnom nivou jer znamo da smo samo jedan od aktera u koaliciji, i da samo radeći zajedno možemo postići najbolje rezultate. To znači i da predvodimo u aktivnostima ali i da se pridružimo drugima u njihovim zahtevima.

Mi znamo da su naši planovi veoma ambiciozni, ali i ostvarivi. Da bismo obezbedili odvijanje našeg programa i postizanje željenih promena, moraće da radimo na obezbedjenju dodatne podrške za Centar i osiguranje stabilnog finansiranja iz različitih izvora. Takođe ćemo morati da razvijamo svoje unutrašnje kapacitete, da uključimo nove i mlade aktiviste osobe sa invaliditetom, da obezbedimo nova znanja i učenja iz primera dobre prakse

Naš cilj je da dalje razvijamo našu organizaciju uključujući razvijanje mreže podružnica i saradnika na lokalnom nivou čije se delovanje bazira na našim zajednički prihvaćenim principima i vrednostima filozofije samostalnog života osoba sa invaliditetom i socijalnom pristupu